

А.В. Малішевська

Буковинський державний медичний
університет, м. ЧернівціАНТИБАКТЕРІАЛЬНА ТА ПРОТИГРИБКОВА
АКТИВНІСТЬ НОВИХ
ТРИФЕНІЛФОСФОНІЄВИХ СОЛЕЙ ІЗ
ХІНОННИМ ТА НАФТИЛМЕТИЛЬНИМ
ЯДРОМ**Ключові слова:** трифенілфосфонієві
солі, антимікробна активність.**Резюме.** Досліджено 4 нові сполуки із групи нафтилметильних і
хінонних трифенілфосфонієвих солей шляхом вивчення їх антимі-
кробної дії стосовно 14 штамів грампозитивних та грамнегати-
вних мікроорганізмів.**Вступ**

Широке, а в деяких випадках, безконтрольне застосування протимікробних препаратів призводить до селекції і розповсюдження стійких до їх дії штамів мікроорганізмів. Постійно зростаюча антибіотикорезистентність, з одного боку, і недоліки старих препаратів, що пов'язані з обмеженим спектром їх дії, відсутністю активності стосовно нових чи природно стійких видів збудників, незадовільною фармакокінетикою, високою частотою побічних реакцій — з другого, стимулюють пошук для створення нових антимікробних препаратів [1,2].

Перспективними антибактеріальними та антисептичними речовинами є також четвертинні фосфонієві сполуки [3]. Синтез та антимікробна активність хінонних і нафтилметильних трифенілфосфонієвих солей стосовно 6 тест-культур мікроорганізмів (*S.aureus* ATCC 25 923, *E. coli* ATCC 25 922, *E. faecalis* ATCC 29 213, *Paeruginosa* ATCC 27 853, *B.subtilis* 8236 F 800, *S.albicans* ATCC 885 – 653) були описані нами в попередніх публікаціях [4,5].

Отримані результати показали, що вивчення антимікробної та протигрибкової активності цих груп четвертинних фосфонієвих сполук є актуальним і потребує подальших досліджень. А саме, речовини з групи нафтилметильних трифенілфосфонієвих солей і хінонних трифенілфосфонієвих солей, які володіли найвищою антимікробною активністю, потрібно дослідити на більш широкому спектрі мікроорганізмів.

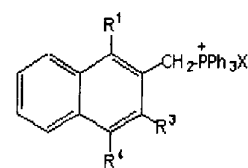
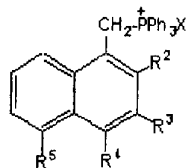
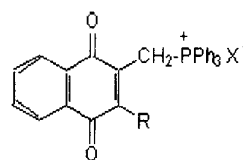
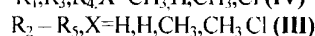
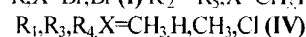
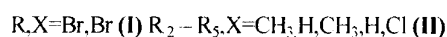
МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Вивчити антимікробну активність нафтилметильних трифенілфосфонієвих солей, хінонної трифенілфосфонієвої солі стосовно

грампозитивних і грамнегативних мікроорганізмів.

МАТЕРІАЛ І МЕТОДИ

Досліджувалися одна хінонна трифенілфосфонієва сіль (сполука I) та три нафтилметильні трифенілфосфонієві солі (сполуки II-IV) з наступними загальними формулами:

Антимікробну активність досліджуваних речовин вивчали за допомогою мікрометоду з використанням одноразових полістиролових планшет та мікротитраторів Такачі. Кожен дослід повторювали тричі. [6].

У 96 лункові полістиролові планшети вносили по 0,05 мл 4-годинної культури мікроорганізмів (1 мл середовища містив 10^6 КУО/мл; для *S. utilis* використовували 10^5 КУО/мл у рідкому середовищі Сабуро).

Платиновою корзинкою об'ємом 0,05 мл набирали матричний розчин дослідної речовини, концентрація якого дорівнювала 1000 мкг/мл і

Антимікробна активність нафтилметильних трифенілфосфонієвих солей і хіноної трифенілфосфонієвої солі (мкг/мл)

Код речовин Штами мікроорганізмів	I		II		III		IV	
	МІК	МБЦК	МІК	МБЦК	МІК	МБЦК	МІК	МБЦК
<i>S.aureus</i> 209	0,03	0,03	1,95	3,9	3,9	3,9	1,95	1,95
<i>M.luteus</i> ATCC 3941	0,0075	0,0075	3,9	7,8	0,975	1,95	3,9	3,9
<i>E.coli</i> O ₅₅	500	>500	125	125	250	250	125	125
<i>E.coli</i> β	500	>500	125	125	125	125	62,5	125
<i>H.alvei</i> 3168	500	>500	125	125	125	125	62,5	125
<i>S.flexneri</i> 1a	500	>500	62,5	62,5	125	125	31,2	31,2
<i>S.sonnei</i> III d	250	>500	250	250	125	125	250	250
<i>S.typhimurium</i> 441	500	>500	125	125	250	250	125	125
<i>Y.pseudotuberculosis</i> 623	250	>500	62,5	125	62,5	125	125	125
<i>Y.enterocolitica</i> 1466	250	>500	125	125	125	125	62,5	62,5
<i>P.vulgaris</i> 4636	500	>500	125	125	62,5	125	125	125
<i>P.mirabilis</i> 410	500	>500	125	250	125	125	125	250
<i>B.cereus</i> ATCC 10 702	0,975	0,975	3,9	7,8	3,9	7,8	3,9	3,9
<i>C.utilis</i> ЛИА - 01	500	>500	31,2	62,5	62,5	62,5	31,2	62,5

Примітка. МІК – мінімальна інгібуєча концентрація; МБЦК – мінімальна бактерицидна концентрація.

вносили в першу лунку. В інші лунки першого ряду вносили наступні дослідні речовини таким же чином. Послідовно повертаючи корзинки, отримували розведення у всіх лунках від 500 мкг/мл до 3,9 мкг/мл. Аналогічно проводили експеримент на інших планшетах з наступними тест-культурами мікроорганізмів. Після цього планшети клали у вологу камеру в термостат при температурі 37° С, інкубували 24 год (для грибів – відповідно 28° С, 48 год).

Обговорення результатів дослідження

Отримані результати з вивчення антимікробної активності чотирьох сполук наведено в таблиці.

З наведених у таблиці результатів видно, що досліджувані речовини (I-IV) володіють високою антимікробною активністю стосовно грампозитивних мікроорганізмів (*S.aureus* 209, *M.luteus* ATCC 3941, вегетативні клітини *B.cereus* ATCC 10 702). Так, стосовно *S.aureus* 209 їх мінімальні інгібуєчі концентрації знаходяться в межах 0,03 – 3,9 мкг/мл; стосовно *M.luteus* ATCC 3941 – 0,0075 - 3,9 мкг/мл; стосовно *B.cereus* ATCC 10 702 – 0,975 – 3,9. Помірною або низькою є їх активність стосовно грамнегативних мікроорганізмів (*Y.pseudotuberculosis* 623, *Y.enterocolitica* 1466, *H.alvei* 3168, *S.typhimurium* 441, *P.vulgaris* 4636, *P.mirabilis* 410, *S.flexneri* 1a, *S.sonnei* III d, *E.coli* O₅₅, *E.coli* b), мінімальні інгібуєчі концентрації стосовно яких знаходяться в межах 31,2 - 500 мкг/мл. Стосовно *C.utilis* ЛИА – 01 досліджувані речовини володіють помірною проти-

грибковою активністю, оскільки їх мінімальні інгібуєчі концентрації знаходяться в межах 31,2 - 500 мкг/мл.

Висновки

1. Нафтилметильні трифенілфосфонієві солі і хінонна трифенілфосфонієва сіль мають високу антимікробну активність стосовно грампозитивних (*S.aureus* 209, *M.luteus* ATCC 3941, неспорівих осіб *B.cereus* ATCC 10 702) та помірну чи низьку стосовно інших досліджуваних штамів мікроорганізмів.

2. Найвищу антимікробну активність проявляє хінонна трифенілфосфонієва сіль (I), мінімальні інгібуєчі концентрації якої стосовно грампозитивних мікроорганізмів знаходяться в межах від 0,0075 до 0,975 мкг/мл.

Перспективи подальших досліджень

Пошук нових антимікробних засобів серед нафтилметильних і хінонних трифенілфосфонієвих солей залишається актуальним щодо подальшого їх дослідження, як можливих високоефективних антисептичних речовин. При цьому особливої уваги потребує хінонна трифенілфосфонієва сіль (I).

Література. 1. *Антисептики у профілактиці й лікуванні інфекцій* / За ред. Г.К. Палія. – К.: Здоров'я, 1997 – С.5-11. 2. *Волянський Ю.Л., Грищенко І.С., Ширококов В.П. та ін.* / Методичні рекомендації “Вивчення специфічної активності протимікробних лікарських засобів”. – Київ, 2004. – 38 с. 3. *Малішевська А.В., Букачук О.М., Дейнека С.Є.* Синтез та антимікробна активність нових нафталеновісних четвертинних фосфонієвих сполук / Бук. мед. вісник. – 2003. – Т.7, №3. – С.123-125. 4. *Малішевська А.В., Листван В.В., Листван В.М., Дейнека С.Є.* Хінонні трифенілфосфонієві солі як потенційні антимі-

кробні засоби // Вісник СумДУ – 2004. – Т. 66, №7. – С. 28-31. 5. *Малишевська А.В., Листван В.М., Дейнека С.Є., Листван В.В.* Антимікробна дія нафтилметильних трифенілфосфонієвих солей // Бук. мед. вісник. – 2003. – Т.7, №4. – С. 159-162. 6. *Орлова Г.М., Гивенталь Н.И., Богданова Л.Ф.* Определение чувствительности псевдомонад к химиотерапевтическим препаратам микрометодом в жидкой синтетической среде // Антибиотики и химиотерапия. – 1989. - Т 34, № 10. - С. 736 - 739.

**АНТИБАКТЕРИАЛЬНАЯ И ПРОТИВОГРИБКОВАЯ
АКТИВНОСТЬ НОВЫХ
ТРИФЕНИЛФОСФОНИЕВЫХ СОЛЕЙ С
ХИНОННЫМ И НАФТИЛМЕТИЛЬНЫМ ЯДРОМ**

А.В. Малишевская

Резюме. Исследовано 4 вещества с группы нафтилметильных и хинонных трифенилфосфониевых солей путем изучения их антимикробного действия относительно 14 штаммов грамположительных и грамотрицательных микроорганизмов.

Ключевые слова: трифенилфосфониевые соли, антимикробная активность.

**ANTIMICROBIAL AND ANTIFUNGAL ACTIVITY OF
NEW TRIPHENYLPHOSPHONIUM SALTS WITH
GUINONE AND NAPHTHYLMETHYL NUCLEUS**

A.V. Malishevskaya

Abstract. Four new substances from the group of naphthylmethyl and guinone triphenylphosphonium salts have been investigated by means of studying their antimicrobial action pertaining 14 strains of grampositive and gramnegative microorganisms.

Key words: triphenylphosphonium salts, antimicrobial activity.

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

Clin. and experim. pathol. – 2005. – Vol.4, №2. – P.62–64.

Надійшла до редакції 15.05.2005